

MANAŽMENT EURÓPSKEJ BEZPEČNOSTI A OBRANY: KOMPARATÍVNA ANALÝZA KLAUZÚL O VZÁJOMNEJ OBRANE V LISABONSKEJ ZMLUVE A O KOLEKTÍVNEJ OBRANE VO WASHINGTONSKEJ ZMLUVE

EUROPEAN SECURITY AND DEFENSE MANAGEMENT: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE MUTUAL DEFENSE CLAUSE IN THE TREATY OF LISBON AND COLLECTIVE DEFENSE IN THE WASHINGTON TREATY

Radoslav Ivančík¹

Postupné zhoršovanie globálneho i regionálneho bezpečnostného prostredia a bezpečnostnej situácie v priebehu prvých dvoch dekád nového milénia, spolu so značným nárastom symetrických a predovšetkým asymetrických bezpečnostných hrozieb, vyvolalo potrebu prijímať adekvátne opatrenia politického, bezpečnostného, vojenského, legislatívneho i organizačného charakteru, a to tak na úrovni štátov, ako aj na úrovni integračných zoskupení (aliancií, únií, paktov a pod.). Autor, v priamej súvislosti s uvedeným, predkladá, v nadväznosti na skúmanie manažmentu európskej bezpečnosti a obrany, komparatívnu analýzu článku 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy (o vzájomnej obrane) a článku 5 Severoatlantickej zmluvy (o kolektívnej obrane), pričom skúma viaceré aspekty vyplývajúce z vyššie uvedených článkov, berúc do úvahy špecifickú povahu oboch organizácií, rozhodovací postup, operačné plánovanie, použitie sily, atď. Hypotéza tejto štúdie je založená na tom, že príslušné články sú síce založené na podobnom princípe, ale z hľadiska rozhodovacieho procesu, rýchlosti reakcie dostupných síl, ako aj významu bezpečnostných konceptov, ktoré zakotvujú, sú rozdielne.

Kľúčové slová: Bezpečnosť a obrana, Lisabonská zmluva, Washingtonská zmluva

---

¹ plk. gšt. v. z. Ing. Radoslav Ivančík, PhD. et PhD., Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Sklabinská 1, 835 17 Bratislava, e-mail: radoslav.ivancik@minv.sk

Autor počas svojej profesionálnej kariéry pôsobil vo viacerých vedúcich funkciách na jednotlivých stupňoch velenia a riadenia Ozbrojených síl SR a Ministerstva obrany SR. Zároveň zastupoval SR v pracovných výboroch, skupinách a komisiách v rámci NATO, EÚ a V4. Je autorom a spoluautorom viacerých domácich i zahraničných vedeckých monografií, vysokoškolských učebníc, vedeckých i odborných štúdií, článkov a príspevkov predovšetkým z oblasti vojenstva, národnej a medzinárodnej bezpečnosti.

The gradual worsening of the global and regional security environment and the security situation during the first two decades of the new millennium, coupled with a significant increase of symmetric and, above all, asymmetric security threats, led to the need to take adequate measures of political, security, military, legislative and organizational character, at the level of national states, as well as at the level of integration clusters (alliances, unions, pacts, etc.). In the context of the above, the author, following the research of European Security and Defense Management, presents a comparative analysis of Article 42 7 of the Treaty of Lisbon (mutual defence clauses) and Article 5 of the North Atlantic Treaty (collective defence clauses), examining several aspects arising from the abovementioned articles, primarily taking into account the specific nature of the organizations, the decision-making process, the operational planning, the use of force, etc. The hypothesis of this study is based on the fact that the relevant articles are based on a similar principle, but from the point of view of the decision-making process, the reaction and response of available forces, and the significance of the security concepts they enshrine, are different.

Key words: Security and defence, Lisbon Treaty, Washington Treaty

JEL: Z00

1 Úvod

Prosperita, rozvoj a trvalo udržateľný rast životnej úrovne pravdepodobne ešte nikdy neboli tak výrazne závislé od úrovne bezpečnosti a obrany štátov a ich občanov, ako je tomu v súčasnom dynamicky sa meniacom a ekonomicky previazanom svete. Výskum bezpečnosti a jej jednotlivých dimenzií z uvedeného dôvodu zohráva veľmi dôležitú úlohu vo vývoji celej ľudskej spoločnosti, osobitne v turbulentných časoch charakteristických zhoršovaním globálneho i regionálneho bezpečnostného prostredia a zvyšovaním napätia v medzinárodných vzťahoch, a to tak na národnej (Kazanský 2011, Volner 2012, Lasicová – Ušiak 2012), ako aj medzinárodnej úrovni (Buzan – Waeber – Wilde 1998, Baillet, 2009, Purpura, 2011).

Vedecký výskum v oblasti bezpečnosti a obrany, zvlášť vo sfére týkajúcej sa procesov spojených s aktivitami bezpečnostných zborov a najmä ozbrojených síl v rámci medzinárodných organizácií, akými sú Európska únia (EÚ, 2018) a Severoatlantická aliancia (NATO 2018), je pomerne zložitý. Ťažkosti spojené s bezpečnostným výskumom sú spôsobené najmä tým, že EÚ ani NATO nie sú štátmi, nemajú vlastné ozbrojené sily a ani iné vlastné bezpečnostné zbory a záchrané zložky. Výskum zameraný na procesy a aktivity prebiehajúce v bezpečnostnej a obrannej sfére na úrovni EÚ a NATO je preto do určitej miery odlišný od klasického vedeckého výskumu realizovaného v podmienkach konkrétneho členského štátu Únie alebo Aliancie.

Bezpečnostný výskum v tejto oblasti je špecifický aj tým, že EÚ je, na rozdiel od NATO, špecifickým aktérom medzinárodných vzťahov. Nie je to klasická

medzinárodná organizácia, ale integračné zoskupenie štátov '*sui generis*' (Papadopoulou 2010). Keďže EÚ predstavuje jedinečnú hospodársku a politickú úniu 28 krajín Európy, jedinečný je aj spôsob rozhodovania v rámci nej, ktorý, ako uvádza Brhlíková (2013, s. 13), smeruje ku koordinácii a zjednocovaniu čiastkových politik jednotlivých členských štátov. EÚ tak významným spôsobom ovplyvňuje dianie vo všetkých oblastiach života spoločnosti, vo všetkých politikách (včítane bezpečnostnej a obrannej politiky) a taktiež na všetkých úrovniach.

Zásadné zmeny predovšetkým v politickej, economickej a bezpečnostnej sfére v strednej a východnej Európe po páde tzv. železnej opony a ukončení bipolárneho rozdelenia sveta priniesli ďalekosiahle zvraty v bezpečnostnej a obrannej architektúre celej Európy. Riziko globálnej vojny sa výrazne zmiernilo a veľká väčšina krajín znížila výdavky na obranu, zreorganizovala svoje ozbrojené sily a podstatne znížila počty vojakov i vojenských jednotiek. V mnohých krajinách sa zrušila alebo výrazne skrátila povinná vojenská služba. Napriek očakávaniám však konflikty zo vzťahov medzi štátmi nevymizli. Takéto zvraty v bezpečnostnom prostredí, ktoré je v súčasnosti podľa Jurčáka a kol. (2009, s. 6) charakteristické svojou nestabilitou, neurčitou a nepredvídateľnosťou svojho vývoja ako dôsledok nedostatočného riešenia globálnych problémov sveta, si zákonite vyžadovali iný prístup, ako bol aplikovaný v minulosti a tiež iné spôsoby riešenia. Masový prístup založený na scenári lineárneho stretu medzi dvomi antagonistickými vojensko-politickými zoskupeniami sa zmenil na scenár rýchlej reakcie s viacerými neznámymi – aktérmi, miestom i časom konfliktu. Vo svetle tohto vývoja sa známy, jasne definovaný a kvantifikovaný nepriateľ stali minulosťou.

Koniec studenej vojny značne obmedzil možnosti symetrického vojenského ohrozenia v Európe, avšak nové, asymetrické bezpečnostné hrozby v podobe napríklad medzinárodného terorizmu, cezhraničného organizovaného zločinu, kybernetických útokov na verejné i súkromné siete alebo nelegálnej masovej migrácie, ktoré vystúpili do popredia v novom miléniu, majú oveľa diverzifikovanejší charakter a zároveň sú podľa Baričičovej a Pajpachovej (2016, s. 18) menej viditeľné a veľmi ťažko predvídateľné. Ich rastúci rozsah a charakter len potvrdzujú potrebu komplexného prístupu pri hľadaní riešení na ich elimináciu (Andrassy 2019, s. 81).

Ďalšími tendenciami, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú vývoj bezpečnostného prostredia v Európe sú globalizácia a nerovnomerný vývoj regiónov. Vo svete, v ktorom rastie vzájomná závislosť, prepojenie a permeabilita štátnych hraníc, je relevancia významu národnej suverenity a jej schopnosti čeliť moderným výzvam a ohrozeniam spochybňovaná. To je dôvod, prečo štáty cítia potrebu reagovať spoločne, vyvíjať integrované úsilie, kolektívne čeliť novým hrozbám a prispôsobiť medzinárodné organizácie, ktorých sú členmi (v prípade európskych krajín najmä EÚ

a NATO), novým úlohám (Brhlíková 2014, s. 47) v oblasti zaistenia individuálnej i kolektívnej bezpečnosti a obrany (Kazanský – Andrassy 2019, s. 1469).

EÚ, v porovnaní s NATO, presadzuje viac kombináciu politického dialógu s diplomatickým nátlakom a mechanizmami sledovania a vyhodnocovania situácie, ako používanie silových donucovacích prostriedkov. Je viac civilnou, politicko-ekonomickou organizáciou, ako silnou vojenskou mocnosťou, pôsobiaca najmä v oblasti prevencie tzv. mäkkých hrozieb. Preto je pre ňu v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky zatiaľ kľúčovou spolupráca s NATO, ktoré predstavuje v súčasnosti jednoznačne najsilnejšiu, najvplyvnejšiu a najakcieschopnejšiu vojensko-politickú organizáciu. Cieľmi oboch organizácií je, okrem iného, už zmienené zaistenie bezpečnosti a obrany ich členských štátov. Kým klauzula týkajúca sa kolektívnej obrany je jedným zo základných článkov Washingtonskej zmluvy a predstavuje jeden z fundamentálnych princípov, na ktorých je založené fungovanie Aliancie už od jej vzniku 4. apríla 1949, klauzula o vzájomnej obrane sa v rámci jednotlivých zmlúv o EÚ stala súčasťou až Lisabonskej zmluvy, ktorá vstúpila do platnosti 1. januára 2009.

Autor preto, v priamej súvislosti s vyššie uvedeným, s využitím relevantných metód vedeckého skúmania, predovšetkým komparatívnej analýzy, skúma a porovnáva ustanovenia článku 42 ods. 7 o vzájomnej obrane Lisabonskej zmluvy a článku 5 o kolektívnej obrane Severoatlantickej zmluvy, pričom skúma viaceré aspekty vyplývajúce z vyššie uvedených článkov, berúc pritom do úvahy špecifickú povahu oboch organizácií, rozhodovací postup, plánovací proces, úroveň koordinácie, rýchlosť reakcie, dostupnosť a použitie síl, implikácie na členské štáty oboch organizácií, atď.

2 VÝCHODISKÁ SKÚMANEJ PROBLEMATIKY

Po tom, ako bola Európska únia (EÚ) vo veľkej miere zasiahnutá globálnou hospodárskou a finančnou krízou, v krátkom čase nasledujúcom po tom, čo jej hospodárstvo začalo opäť rásť a ekonomické ukazovatele sa opäť dostali z červených do čiernych čísel, objavila sa ďalšia kríza. V roku 2014 prepukla v blízkosti Únie ukrajinská kríza a následne vzťahy medzi Západom a Ruskou federáciou vstúpili do najväznejšej krízy od konca studenej vojny. Prejavy, akcie a opatrenia realizované jednotlivými stranami sa vo veľkej miere podobali na tie, ktoré zodpovedali stavu počas existencie ZSSR. Na základe týchto okolností bola európska zahraničná partnerská politika, realizovaná napríklad v podobe Východného partnerstva (EÚ, 2018), ako aj iných aktivít, ktoré EÚ v tejto súvislosti iniciovala (napr. Čiernomorská synergia), hodnotená ako neúspech.

V čase kulminujúcej ukrajinskej krízy sa objavila ďalšia výzva, nová bezpečnostná hrozba s vážnymi následkami na EÚ – masová nelegálna migrácia utečencov z Blízkeho východu a Afriky do európskych štátov. V roku 2015 Európa

potrebovala zvládnuť mimoriadne širokú vlnu utečencov, ktorá významným spôsobom polarizovala európske štáty a rozdeľovala ich do dvoch kategórií – na tie, ktoré podporujú ich prijímanie, a na tie, ktoré vystupovali proti tomu a prijímali vlastné obmedzenia a opatrenia pri prijímaní veľkého množstva utečencov.

V roku 2015, v piatok 13. novembra 2015, zasiahol EÚ ďalší úder. Francúzsko sa stalo miestom viacerých koordinovaných krvavých teroristických útokov (BBC 2015) vedúcich k stovkám mŕtvych a zranených prevažne z radov francúzskych občanov, ku ktorým sa prihlásila teroristická organizácia Islamský štát (The Guardian, 2018). Medzinárodná tlač informovala, že medzi tými, ktorí sa dopustili útoku, boli aj sýrski občania, ktorí ako utečenci v rámci migračnej vlny vstúpili na európske územie (DE, 2015).

Francúzsky prezident François Hollande 16. novembra 2015 vo svojom prejave hneď v úvode vyhlásil, že: „*Francúzsko je vo vojne*“, a ukončil ho slovami: „*Terorizmus nezlikviduje Francúzsko, pretože Francúzsko ho zničí*“ (CNN, 2015). V tejto súvislosti sa francúzsky prezident odvolal na článok 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy (EÚ, 2009). Následne, 17. novembra francúzsky minister obrany Jean-Yves Le Drian požiadal o aktiváciu predmetného článku na schôdzi Výboru pre zahraničné veci. Tak sa stalo prvýkrát v dejinách EÚ, že sa na článok, ktorého obsah je ekvivalentný článku 5 Severoatlantickej zmluvy (NATO, 2018), odvolal niektorý z členských štátov Únie.

3 KOMPARATÍVNA ANALÝZA

Ustanovenie článku 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy, ktorým sa zavádza klauzula o vzájomnej obrane, by na prvý pohľad mohlo pripomínať z hľadiska účinkov a významu ustanovenie článku 5 Washingtonskej zmluvy, ktorý zakotvuje základy celej Aliancie a obsahuje ideu kolektívnej bezpečnosti a obrany severoatlantického spoločenstva. Sila a účinok vyššie uvedených článkov si však nie sú podobné a dôvody tohto stavu spočívajú najmä v povahe a type predmetných organizácií, ktoré majú tieto ustanovenia zakotvené vo svojich základných legislatívnych aktoch, v špecifickom inštitucionálnom rámci oboch organizácií, v konkrétnom rozhodovacom procese, v úrovni koordinácie, schopnosti a rýchlosti reakcie, dostupnosti síl, ako aj v implikáciách na členské štáty, vo význame bezpečnostných konceptov a ďalších aspektoch.

Tab. 1: Komparácia čl. 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy a čl. 5 Washingtonskej zmluvy

	<i>EÚ</i> <i>Lisabonská zmluva</i> <i>čl. 42 ods. 7</i>	<i>NATO</i> <i>Washingtonská zmluva</i> <i>čl. 5</i>
Obsah	V prípade, že sa členský štát stane na svojom území obeťou ozbrojenej agresie, ostatné členské štáty sú	Zmluvné strany sa dohodli, že ozbrojený útok proti jednej alebo viacerým z nich v Európe alebo

	<p>povinné mu poskytnúť pomoc a podporu všetkými dostupnými prostriedkami, v súlade s článkom 51 Charty Organizácie Spojených národov. Tým ale nie je dotknutá osobitná povaha bezpečnostnej a obrannej politiky niektorých členských štátov.</p>	<p>Severnej Amerike bude považovaný za útok proti všetkým, a preto odsúhlasili, že ak nastane taký ozbrojený útok, každá z nich uplatní právo na individuálnu alebo kolektívnu obranu, uznané článkom 51 Charty OSN, pomôže zmluvnej strane alebo stranám napadnutým tým, že bezodkladne podnikne sama a v súlade s ostatnými stranami takú akciu, akú bude považovať za potrebnú, včítane použitia ozbrojenej sily, s cieľom obnoviť a udržať bezpečnosť severoatlantickej oblasti. Akýkoľvek taký ozbrojený útok a všetky opatrenia vykonané v jeho dôsledku budú bezodkladne oznámené Bezpečnostnej rade. Tieto opatrenia budú ukončené, akonáhle Bezpečnostná rada prijme opatrenia potrebné na obnovenie a zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti.</p>
Typ organizácie	Politicko-ekonomická únia (sui generis organizácia)	Vojensko-politická organizácia
Základný princíp	<p>Vzájomná obrana (individuálna pomoc a podpora štátov) Reminiscencia na čl. 4 Bruselskej zmluvy o Západoeurópskej únii. Ustanovenie potvrdzuje, že Severoatlantická aliancia si udržiava svoju ústrednú úlohu v oblasti bezpečnosti a obrany štátov, ktoré ju tvoria.</p>	<p>Kolektívna obrana (kolektívna akcia) Zdôvodnenie základného princípu vzniku Aliancie (princípu kolektívnej obrany členských štátov).</p>
Úroveň koordinácie	<p>Žiadne kolektívne plánovanie akcií na úrovni EÚ. Štát, ktorý sa dovoľáva aktivácie klauzuly o vzájomnej obrane bilaterálne rokuje a uzatvára dohodu s každým členským štátom Únie zvlášť. Neprijíma sa žiadne formálne rozhodnutie na úrovni Európskej rady.</p>	<p>Kolektívne plánovanie akcií na úrovni Aliancie. NATO má predpripravené plány reakcie na tieto situácie. V prípade aktivácie klauzuly o kolektívnej obrane sa operačné plány realizujú cestou ACO – Spojeneckého veliteľstva NATO pre operácie, pričom plány schvaľuje Severoatlantická rada.</p>
Výsledok	<p>Každý štát sám rozhoduje o prostriedkoch a o spôsobe, akým poskytne podporu štátu, ktorý sa odvoláva na doložku o vzájomnej obrane. Predpokladajú sa bilaterálne dohody.</p>	<p>Všetky akcie (operácie, misie) sú koordinované a realizované na aliančnej úrovni.</p>

Pomoc a podpora	Civilná a vojenská.	Vojenská a civilná.
Dostupné sily	Členské štáty EÚ a NATO môžu na operácie vykonávané pod záštitou týchto organizácií v podstate použiť rovnaký balík síl. Pokiaľ však ide o EÚ, tieto sily, vrátane bojových skupín EÚ, sú v prvom rade predurčené pre operácie krízového manažmentu EÚ mimo územia Únie. NATO, na rozdiel od EÚ má prostredníctvom svojich pohotovostných plánov vopred určené nevyhnutné balíky síl pre operácie podľa článku 5, to znamená na zabezpečenie kolektívnej obrany na území Aliancie. EÚ, na rozdiel od NATO, nemá v tejto súvislosti žiadne podobné plány ani predurčené balíky síl.	
	Operačné veliteľstvo EÚ OHQ (operačná úroveň) a Veliteľstvo síl EÚ FHQ (taktická úroveň)	Medzinárodné NATO veliteľstvá a národné veliteľstvá trvale alebo dočasne vyčlenené pre NATO v súlade so špecifickými kritériami výcviku a prípravy.
	Bojové skupiny EÚ sú zložené z príspevkov členských štátov, na rotačnom princípe tak, že dve z nich sú vždy pripravené na nasadenie do operácie EÚ v rámci SBOP. Doteraz nikdy reálne neboli nasadené.	Aliančné Sily rýchlej reakcie NATO (NRF – NATO Response Forces) sú charakteristické spoločnou vysokou pripravenosťou a vysokou technologickou silou, zložené sú z pozemných, vzdušných, námorných a špeciálnych jednotiek, rýchlo rozmiestniteľných a určených na rýchlu demonštráciu sily s cieľom rýchlo zabezpečiť vojenskú prítomnosť NATO a aktivity v rámci operácií podľa článku 5 alebo v rámci operácií krízového manažmentu.
Implikácie na členské štáty	Žiadne zásadné dopady na bezpečnostnú a obrannú politiku členských štátov EÚ.	Zásadné dopady na bezpečnostnú a obrannú politiku členských štátov NATO.
Význam	Politický a symbolický.	Vojenský a politický.

Prameň: Vlastné spracovanie.

Článok 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy zavádza doložku o vzájomnej pomoci a na prvý pohľad by mohol pripomínať z hľadiska účinkov a významu článok 5 Washingtonskej zmluvy, ktorý zakotvuje základy celej Aliancie a obsahuje myšlienku o kolektívnej bezpečnosti.

Sila a účinok vyššie uvedených článkov si však nie sú podobné a dôvody tohto stavu spočívajú v type organizácií, ktoré ich vydali, v špecifickom inštitucionálnom rámci oboch organizácií, NATO a EÚ, v konkrétnom rozhodovacom procese, v schopnosti a rýchlosti reakcie, dostupných silách, ako aj vo význame bezpečnostných konceptov, ktoré zakotvili (Tabuľka 1).

4 ROZDIELY VYPLÝVAJÚCE Z TYPOLÓGIE A POVAHY ORGANIZÁCIÍ

Síla článku 5 Washingtonskej zmluvy vychádza predovšetkým z povahy organizácie, ktorá sa uzniesla na tejto zmluve a riadi sa ňou. Severoatlantická aliancia je politicko-vojenská aliancia. Článok 5 je vyjadrením racionálneho prístupu NATO a hlavným dôvodom, prečo štáty, ktoré ho tvoria, sa rozhodli stať sa jeho členmi. Článok 5 zakotvuje zásadu kolektívnej bezpečnosti a obrany, ktorá predstavuje základný princíp, jadro Aliancie.

V prípade článku 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy, ide o ustanovenie, ktoré je síce neoddeliteľnou súčasťou Zmluvy o Európskej únii, ale v žiadnom prípade nejde o základné, primárne ustanovenie, na ktorom je predmetná zmluva postavená. EÚ, ako už bolo vyššie uvedené, nie je totiž klasická medzinárodná organizácia, ale predstavuje hospodársku a politickú úniu 28 krajín Európy. Únia bola pôvodne vytvorená ako organizácia pre hospodársku a politickú integráciu, bezpečnostný a obranný rozmer EÚ sa objavil až neskôr v jej histórii. V skutočnosti ani dnes nie je možné hovoriť o ukončenom vývoji tejto dimenzie. Lisabonská zmluva stanovuje, že "spoločná bezpečnostná a obranná politika zahŕňa postupné vymedzenie spoločnej obrannej politiky Únie. To povedie k spoločnej obrane, keď sa Európska rada jednomyselne rozhodne" (Zmluva o EÚ 2008, s. 33). Pokiaľ ide o bezpečnosť a obranu, cieľom EÚ je vyvinúť spoločnú obranu, ale tento aspekt zostáva zatiaľ len zámerom, ktorý treba ešte rozpracovať a postupne dosiahnuť.

Ak princíp kolektívnej obrany vlastného teritória členských štátov tvorí základ existencie NATO, v prípade EÚ, je pozoruhodné, že jej Spoločná bezpečnostná a obranná politika (SBOP) je zameraná najmä na operácie a misie krízového manažmentu mimo územia členských štátov Únie. V článku 42 ods. 1 sa uvádza, že SBOP „*poskytuje Únii operačnú kapacitu využívajúcu civilné a vojenské prostriedky. Únia ich môže využívať na misie mimo Únie na udržanie mieru, predchádzanie konfliktom a posilnenie medzinárodnej bezpečnosti.*“ (Zmluva o EÚ 2008, s. 33) Článok 43 ods. 1 detailizuje tieto misie takto: "Misie, pri ktorých môže Únia použiť civilné a vojenské prostriedky, zahŕňajú spoločné operácie odzbrojovania, humanitárne a záchranné úlohy, vojenské poradenstvo a pomoc s úlohami, predchádzanie konfliktom a mierové úlohy, úlohy bojových síl pri krízovom riadení vrátane mierovej a stabilizácie po ukončení konfliktu. Všetky tieto úlohy môžu prispieť k boju proti terorizmu, a to aj podporou tretích krajín v boji proti terorizmu na ich územiach" (Zmluva o EÚ 2008, s. 35).

Navyše, keď sa po schválení a vydaní Európskej bezpečnostnej stratégie (EÚ 2003) v roku 2003 začal proces rozvíjania vojenských spôsobilostí EÚ (Hlavný cieľ 2010), tak ten zahŕňal päť hlavných scenárov možného použitia ozbrojených síl členských štátov Únie: a) rozdelenie strán silou; b) stabilizácia, rekonštrukcia a vojenské poradenstvo tretím krajinám; c) prevencia konfliktov; d) evakuačné

operácie; a e) pomoc humanitárnym operáciám, ale žiadne ustanovenia o obrane vlastného teritória členských štátov EÚ (EÚ, 2009a).

Analýza vývoja, špecifik a efektívnosti operácií a misií vedených pod hlavičkou EÚ v rámci SBOP, zverejnená Inštitútom EÚ pre bezpečnostné štúdie, dospela k záveru, že SBOP v podstate predstavuje len reakciu na hrozby, ktoré nie sú priame alebo okamžité. Ide o projektovanie bezpečnosti mimo územia EÚ s cieľom prispieť k stabilizácii štátov alebo regiónov, ktoré môžu potenciálne byť zdrojom ďalšej destabilizácie alebo prípadne priamo ohrozovať EÚ (Tardy, 2015).

Rozsah akcií v rámci SBOP, vrátane rýchlej akcie prostredníctvom bojových skupín EÚ, zahŕňa aktivity zamerané na riešenie krízových situácií, ktoré sú na úrovni NATO známe ako „operácie mimo článku 5“. Ide o typ operácií, ktoré nespádajú do rozsahu pôsobnosti článku 51 Charty OSN zakotvujúceho princíp sebaobrany štátov.

Napriek tomu Lisabonská zmluva obsahuje článok 42 ods. 7, ktorý tvorí základ doložky o vzájomnej pomoci. Článok 42 ods. 7 sa zavádza do predmetnej zmluvy všeobecné ustanovenia o vonkajšej činnosti Únie a osobitné ustanovenia o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike. Preto je toto ustanovenie súčasťou oblasti, v ktorej sa prijímajú rozhodnutia na medzivládnej úrovni, prijaté jednomyselne v rámci Európskej rady zloženej z hláv štátov a vlád členských štátov.

V tejto súvislosti je však nutné upozorniť na skutočnosť, že rozhodnutie o odvolávaní sa na článok 42 ods. 7 – na klauzulu o vzájomnej obrane – nerešpektuje ustanovenia týkajúce sa rozhodovacích postupov v rámci SBOP, povinnosti členských štátov a úlohy vyplývajúce z dvojstranných rokovaní a dohôd. Inými slovami, odvolávanie sa na článok 42 ods. 7 je len základom pre konzultácie, neznamená ani formálne rozhodnutie Európskej rady, ani misiu alebo operáciu EÚ v rámci SBOP. Na druhej strane, znenie článku 42 ods. 7 neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by výslovne vylúčilo účasť inštitúcií EÚ z procesov, tie teda môžu participovať a koordinovať činnosti vykonávané v tejto oblasti.

V dôsledku toho doložka o vzájomnej obrane nevytvára ani neprispieva zodpovednosť Únii, ale členským štátom. Je to ustanovenie, ktoré je pre SBOP vedľajšie, okrajové. Výnimočná povaha doložky o vzájomnej obrane je určená jej pôvodom. Zahŕňajúca doložka súvisí s ukončením činnosti inej inštitúcie európskej bezpečnostnej architektúry: Západoeurópskej únie (Western European Union – WEU), medzinárodnej organizácie, ktorej právomoci boli presunuté do Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP). Tento proces skončil po nadobudnutí platnosti Lisabonskej zmluvy v súčasnej podobe, ktorá zahŕňa doložku o vzájomnej obrane.

Skutočnosť, že klauzula o vzájomnej obrane je výsledkom snahy o prenesenie právomocí Západoeurópskej únie na EÚ, jej dáva interpretovateľný charakter, avšak nedostatočne podporovaný inštitucionálnym rámcom EÚ. Na základe predmetnej klauzuly pomoc a podpora v prípade útoku je síce povinnosťou členských štátov Únie

a spočíva vo „všetkých prostriedkoch, ktoré sú v ich moci“, ale na rozdiel od NATO nepredpokladá žiadnu koordináciu na úrovni EÚ prostredníctvom jej inštitúcií politického rozhodovania alebo prostredníctvom koordinácie na strategickej alebo operačnej úrovni.

Napriek tomu, samotný fakt, že Francúzsko sa odvolalo na článok 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy, má veľký význam, nakoľko predstavuje bázu, na základe ktorej sa členské štáty EÚ môžu pri takýchto krízach navzájom podporovať.

Doložka o solidarite – článok 222 ods. 1 Lisabonskej zmluvy – taktiež zapadá do úsilia EÚ vyvíjať spoločný obranný systém. Podľa tohto ustanovenia si členské štáty a EÚ ako celok poskytnú vzájomnú pomoc v prípade, že členský štát je obeťou teroristického útoku alebo prírodnej či človekom spôsobenej katastrofy. Doložka má dôsledky na oblasť bezpečnosti a obrany, ale týka sa predovšetkým vnútornej bezpečnosti, čím sa vytvára spojenie medzi vnútorným a vonkajším rozmerom SBOP, medzi diplomatickou dimenziou a krízovým manažmentom realizovaným podľa SZBP, ako aj prepojenie medzi rôznymi ďalšími prostriedkami dostupnými pre EÚ.

A hoci článok 222 ods. 1 má podobné znenie, z hľadiska spôsobu uplatňovania v praxi je značne odlišný od článku 42 ods. 7. V článku 222 ods. 3 sa uvádza, že "opatrenia na vykonávanie doložky o solidarite zo strany Únie sú definované rozhodnutím prijatým Európskou radou na základe spoločného návrhu Európskej komisie a vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku" (Zmluva o EÚ, 2008, s. 145). Článok 42 ods. 7 nie je nasledovaný žiadnym takýmto ustanovením a jeho znenie sa vyhýba jasnému odkazu na Úniu. Doložka o solidarite predpokladá, že „*Únia zmobilizuje všetky nástroje, ktoré má k dispozícii*“, na rozdiel od klauzuly o vzájomnej obrane, v ktorej sa uvádza, že "*členské štáty majú voči nej povinnosť pomoci a podpory*".

Hlavný rozdiel medzi týmito dvoma článkami spočíva v skutočnosti, že v prípade aktivácie by článok 222 ods. 1 – doložka o solidarite – zahŕňal Úniu ako celok a celá organizácia a aktivity by boli realizované v rámci inštitucionálneho rámca EÚ, zatiaľ čo článok 42 ods. 7 hovorí o povinnosti poskytnúť pomoc a podporu z úrovne členských štátov, nie z úrovne EÚ ako celku, a preto sa uskutočňuje spravidla z hlavného mesta každého členského štátu EÚ poskytujúceho pomoc a podporu postihnutému členskému štátu.

Okrem toho rozhodnutie Rady o opatreniach na vykonávanie doložky o solidarite zo strany Únie stanovuje, že sa uplatní vtedy, keď sa príslušný štát "domnieva, že kríza určite prekoná schopnosti reakcie, ktoré má k dispozícii" (článok 42 ods. 1). Výberom doložky o vzájomnej obrane oproti doložke o solidarite, Francúzsko dalo najavo, že kríza spôsobená zákernými teroristickými útokmi neprekoná schopnosť Francúzska riešiť ju.

Vyššie uvedené naznačuje, že ustanovenia týkajúce sa vzájomnej obrany síce zakotvujú zásadu podobnú tej, na základoch ktorej je postavené fungovanie Aliancie, ale majú skôr politickú a symbolickú hodnotu v rámci právneho rámca EÚ. Navyše, odkaz na NATO je zopakovaním vyjadrení predstaviteľov niektorých členských štátov týkajúcich sa nutnosti zabrániť duplicitne úsilia oboch organizácií (Boffey, 2017), vyhýbať sa vytváraniu nových veliteľských štruktúr, ktoré by spotrebovali ďalšie zdroje, ako aj zachovania záujmov USA v Európe.

5 KOORDINÁCIA A AKTIVITY

Na základe uvedených informácií je možné tvrdiť, že článok 42 ods. 7 má politické a symbolické implikácie, nakoľko posilňuje solidaritu medzi členskými štátmi a nepredpokladá vytvorenie obranného systému pre EÚ ako celok. Toto je záver, ku ktorému možno dospieť nielen prostredníctvom komparácie a analýzy základných dokumentov, ale aj prostredníctvom vyhlásení v Paríži a Bruseli v súvislosti s uplatnením článku 42 ods. 7; Jean-Yves Le Drian, francúzsky minister obrany: „Po prvé a predovšetkým je to politický akt“ (ECFR, 2015); Federica Mogherini, vysoká predstaviteľka EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku: „Je to politický akt a politické posolstvo“ (Traynor, 2015).

Pokiaľ ide o NATO, na politickej úrovni sa v rámci Severoatlantickej rady prijímajú rozhodnutia na základe konsenzu dosiahnutého po konzultáciách. Plánovanie a vykonávanie operácií je koordinované prostredníctvom veliteľstva pre spojenecké operácie (NATO Allied Command Operations – ďalej len „ACO“), pričom cieľom je udržať územnú celistvosť Aliancie, zachovať a/alebo obnoviť bezpečnosť, suverenitu a integritu členských krajín. ACO pozostáva zo série stálych podriadených veliteľstiev, ktoré pôsobia na strategickej, operačnej a taktickej úrovni. Poslaním štruktúry velenia NATO je zabezpečiť schopnosť Aliancie pristupovať k hrozbám v prípade zlyhania odstrašenia alebo v prípade útoku na územie jedného zo severoamerických alebo európskych spojencov. Inými slovami, aktivácia článku 5 vedie k činnosti koordinovanej na úrovni Aliancie prostredníctvom špeciálne navrhnutých štruktúr. Okrem toho je ACO priamo napojené na ďalšie štruktúry síl NATO, ktoré sú zložené z nasaditeľných národných a mnohonárodných síl a veliteľstiev, ktoré členské štáty Aliancie poskytujú v jej prospech trvalo alebo dočasne.

Podobné štruktúry možno nájsť v inštitucionálnej štruktúre EÚ. Politický a bezpečnostný výbor (Political and Security Committee – ďalej len „PSC“) má v tomto kontexte ústrednú úlohu, pretože je určený na definovanie a sledovanie reakcie EÚ v krízovej situácii. Vojenský štáb EÚ (EU Military Staff – EUMS) poskytuje PSC vojenské poradenstvo a odporúčania. Vojenský štáb EÚ, ktorý je definovaný ako zdroj odborných vojenských spôsobilostí v rámci Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (European External Action Service – EEAS), má za úlohu zabezpečiť včasné

varovanie, situačné hodnotenia, strategické plánovanie, informačné a komunikačné systémy, rozvoj koncepcií, výcvik a vzdelávanie a podporu partnerov. Napriek tomu nemá EÚ stálu vojenskú veliteľskú štruktúru porovnateľnú s NATO. Pokiaľ ide o vojenské spôsobilosti a kapacity, členské štáty môžu prijať rovnaký balík síl na úrovni NATO a EÚ, pričom hlavný rozdiel medzi nimi spočíva v tom, do akej miery rozvinuli svoje velenie a plánovacie štruktúry.

EÚ na kompenzáciu nedostatočného rozvoja v tejto oblasti využíva rôzne možnosti velenia a riadenia :

- niektoré štáty dobrovoľne sprístupnili pre aktiváciu, velenie a riadenie operácií vedených pod hlavičkou EÚ svoje národné hlavné veliteľstvá na operačnej úrovni (Operational Headquarters – OHQ) alebo na taktickej úrovni pre velenie nasadeným vojenským silám (Force Headquarters – FHQ);
- na základe dohody „Berlín+“ umožňuje Aliancia Únii využívať pre plánovanie, velenie a riadenie jej operácií kapacity a prostriedky Aliancie;
- využiť vlastné operačné centrum EÚ (EU Operations Centre – OPSCEN) pre operácie menšieho rozsahu.

Tieto možnosti sú vytvorené na to, aby fungovali v kontexte opatrení krízového manažmentu uskutočňovaného na úrovni EÚ a ako kroky smerom k vymedzeniu spoločnej európskej bezpečnostnej a obrannej politiky. Teda, napriek tomu, že existuje článok 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy, v podstate to nepredstavuje žiadnu akciu koordinovanú a nasmerovanú z Bruselu, pretože EÚ v skutočnosti nemá ani inštitucionálnu, ani operačnú kapacitu na to, aby transponovala do reality zásadu „útok proti jednému je útok proti všetkým“.

Pokiaľ ide o koordináciu a činnosť v kontexte aktivácie klauzuly o vzájomnej obrany, existujú dva aspekty s veľkým významom pre vymedzenie dôsledkov a krokov vyplývajúcich z opatrení prijatých Francúzskom po teroristických útokoch z 13. novembra 2015. Po prvé, ide o neúplný vývoj právneho, inštitucionálneho a štrukturálneho rámca EÚ na koordináciu prípadného zásahu založeného na zásade kolektívnej obrany. Z tohto hľadiska porovnávací analýza schopností NATO a EÚ vyznieva veľmi jasne.

Po druhé, voľba Paríža žiadať od členských štátov EÚ podporu, na právnych základoch EÚ a nie NATO, je ilustratívna pre tento druh očakávanej pomoci, ako aj pre úlohu, ktorú Elyzejský palác chce a môže v danom kontexte prevziať. V tomto smere je však veľmi užitočné pripomenúť, že Francúzsko nasadilo značné vojenské jednotky, spôsobilosti a kapacity v misiách v subsaharskej Afrike a na Strednom východe. Podľa údajov zverejnených Európskym parlamentom malo Francúzsko 13. novembra 2015 3500 vojakov v Saheli, 35 v Mali, 930 v Stredoafrickej republike, 900 v Libanone a 3 500 v Sýrii a Iraku (EÚ, 2015).

Článok 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy zároveň nepredpokladá, že by európske štáty začali operáciu proti organizácii, ktorá sa k teroristickým útokom prihlásila. Francúzskom očakávaná pomoc v tejto situácii spočívala hlavne v združovaní vojenských spôsobilostí a kapacít a k podpore francúzskych operácií v Sýrii a Iraku, ako aj pri podpore francúzskych operácií v iných oblastiach sveta, aby umožnili Francúzsku rozmiestniť vojská kdekoľvek to bude potrebné v prípade potreby. Dva zo štátov, ktorých príspevok bol najviac očakávaný – Veľká Británia a Nemecko – reagovali veľmi pohotovo na francúzsku požiadavku s konzistentným príspevkom: vzdušnými údermi proti Islamskému štátu v Sýrii a vyslaním námornej fregaty do problémovej oblasti.

Takáto reakcia, zasadená do platného právneho rámca, znemožňovala európskym štátom ignorovať francúzsku žiadosť, a zároveň formálne priznala Parížu ústrednú úlohu pri koordinácii poskytovanej pomoci, navyše ponúkla flexibilitu a možnosť robiť rýchle rozhodnutia, vzhľadom na to, že pre prijímanie opatrení nie je potrebné formálne rozhodnutie Európskej rady.

6 AKTÉRI

Hoci NATO a EÚ zdieľajú 22 spoločných členských štátov z 29 členských štátov NATO a z 28 členských krajín EÚ, existuje ďalší aspekt, ktorý zásadne rozlišuje dôsledky článku 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy od ustanovení článku 5 Washingtonskej zmluvy, a to sú aktéri, ktorých sa to týka a ktorí majú ponúknuť pomoc tomu, kto sa dovoľáva príslušného právneho rámca. Ustanovenia Lisabonskej zmluvy týkajúce sa vzťahov medzi SBOP a NATO posilňujú myšlienku, že Severoatlantická aliancia si udržiava svoju ústrednú úlohu v oblasti bezpečnosti a obrany štátov, ktoré ju tvoria. Jedným z najdôležitejších odsekov v tejto súvislosti je ten, ktorý odkazuje na doložku o vzájomnej obrane.

Posledná časť článku 42 ods. 7, ktorá hovorí, že NATO zostáva pre štáty, ktoré ju tvoria, „základom ich kolektívnej obrany“, zdôrazňuje a opätovne potvrdzuje úlohu a význam NATO pre jej členské štáty i keď sú aj členmi EÚ. Doložka o vzájomnej obrane sa teda neprekrýva a nemá vplyv na klauzulu o kolektívnej obrane NATO, čo je skutočnosť, ktorá vyplýva z obsahu tohto článku. Táto časť textu sa dá interpretovať aj ako uznanie dominantného postavenia NATO v takýchto situáciách.

V tejto súvislosti je dôležité si pripomenúť, že z historického hľadiska, i keď ide o nadväznosť na už zmienenú Zmluvu o Západoeurópskej únii, zavedenie doložky o vzájomnej obrane do textu Lisabonskej zmluvy sa uskutočnilo na žiadosť Grécka. Helénska republika požadovala takéto bezpečnostné záruky nielen v rámci NATO, ale aj v rámci EÚ, pretože Turecko, ktoré má členstvo v NATO, ale nie je členom EÚ, už dlhodobo považovalo Atény za potenciálny zdroj napätia a dokonca aj potenciálneho protivníka. Navyše tie štáty, ktoré sú členmi EÚ, ale nie členmi NATO, určite

prikladajú veľký význam začleneniu doložky o vzájomnej pomoci do Lisabonskej zmluvy.

Zmienka o primárnej úlohe NATO v európskej bezpečnosti, ktorá je zahrnutá v riadkoch článku zakotvujúceho doložku o vzájomnej obrane, potvrdzuje myšlienku, že prípadná akcia vykonaná v mene princípu "útok na jedného z nás je útokom na nás všetkých" by bola koordinovaná na úrovni Aliancie, a nie na úrovni EÚ.

Na druhej strane, odvolávanie sa na článok 42 ods. 7 a nie na článok 5 znamená aj snahu riešiť bezpečnostnú výzvu bez toho, aby sa na jej riešení priamo zúčastňovalo NATO a implicitne aj USA, a to aj na základe tendencií a snáh USA z posledných rokov tlačiť na svojich európskych spojencov, aby prevzali väčšiu zodpovednosť za svoju vlastnú bezpečnosť. Príslušné argumenty boli zahrnuté do štúdií týkajúcich sa iniciatív „Inteligentnej obrany“ (NATO Smart Defence) a „Združovania a zdieľania“ (EU Pooling and Sharing), a dokonca aj do tých, ktoré sa týkajú dynamiky polarity medzinárodného systému. Príležitostí európskych spojencov demonštrovať, že prevzali túto úlohu, nebolo málo. Vzbury v severnej Afrike a na Blízkom východe, všeobecne známe ako „arabská jar“ (do jednej z nich, v Líbyi, zasiahli európske mocnosti, avšak pod záštitou NATO), ako aj kríza na Ukrajine, jasne ukázali limity európskych štátov pri akcii pod hlavičkou Európskej únie.

Odvolanie sa na článok 42 ods. 7 Lisabonskej zmluvy síce predstavuje posolstvo prevzatia tejto zodpovednosti a rovnako úsilia vytvoriť priaznivý kontext na potvrdenie významu EÚ z hľadiska bezpečnosti a obrany, vyššie uvedené aspekty však potvrdzujú skôr symbolickú a politickú hodnotu uplatnenia tohto ustanovenia Lisabonskej zmluvy voči oveľa známejšiemu článku 5 Severoatlantickej zmluvy.

V tejto rovine, z rozhodnutia Paríža možno usudzovať, že Francúzsko by si na seba rado vzalo úlohu lídra EÚ. Voľba odvolať sa nie na doložku o kolektívnej obrane NATO, ale na doložku o vzájomnej obrane týkajúcej sa európskych štátov, môže vyvíjať voči nemu vyšší morálny a politický tlak. Prejav ministra obrany Le Driana potvrdzuje túto argumentáciu: „*Francúzsko nemôže robiť všetko, v Saheli, v Stredoafrickej republike, V Levante a ešte aj zabezpečiť svoje vlastné územie*“ (Emmott – Siebold, 2015), európski partneri môžu prispieť „buď účasťou na francúzskych operáciách v Sýrii alebo Iraku alebo uvoľnením zaťaženia alebo poskytnutím podpory Francúzsku v iných operáciách“ (Cook, 2015). Táto formulácia neodhaľuje iba uvedomenie si hraníc schopností a kapacít Francúzska vykonávať aktivity vo viacerých operáciách, ale tiež zdôrazňuje, do akej miery sa Paríž podieľal na týchto operáciách, a zároveň poukazuje na snahu vyvolávať morálny a politický tlak na európskych spojencov z EÚ.

Odvolanie sa na článok 5 Severoatlantickej zmluvy by sa rovnalo tomu, aby sa konalo v rámci, v ktorom má USA prednosť a Turecko tiež zohráva dôležitú úlohu, čo by spôsobilo, že Francúzsko by malo menšie páky a kontrolu nad akciami

podniknutými v tejto oblasti v porovnaní s podobným procesom na úrovni EÚ. Z iného uhla pohľadu môže byť fakt, že Francúzsko si vybralo rámec EÚ, aby reagovalo na teroristické útoky z 13. novembra, považovaný za prirodzený, vzhľadom na dlhú históriu jeho úsilia o rozvoj európskej obrany, autonómnej od Washingtonu. Odstúpenie Francúzska z vojenských veliteľstiev NATO v roku 1966, viaceré návrhy francúzskych vodcov na vytvorenie európskej obrannej komunity, ako aj nesúhlas s postupom USA v roku 2003 týkajúci sa spustenia operácie v Iraku, predstavujú len niektoré z príkladov v tomto ohľade.

7 ZÁVER

Komparatívna analýza oboch predmetných ustanovení o vzájomnej, resp. kolektívnej obrane z hľadiska ich sily, ktorá vyplýva z povahy a typu oboch organizácií, ktoré sú obe špecifické, z operačných spôsobilostí, kapacít a akcií, ktoré vykonávajú, z úrovne koordinácie, rozhodovacích postupov, operačného a núdzového plánovania, ako aj implikácií na politiky členských štátov, odzrkadľuje aspekty, ktoré sú relevantné súčasnému stavu globálneho i regionálneho bezpečnostného prostredia, transatlantickým trendom, ako aj dynamike vzťahov medzi európskymi aktérmi v oblasti bezpečnosti. Dovoľávanie sa aktivácie doložky o vzájomnej obrane Francúzskom v nadväznosti na teroristické útoky koncom roka 2015 poukazuje na schopnosť Francúzska využiť krízovú situáciu, čím sa stáva impulzom pre rozvoj SBOP.

Na druhej strane, táto aktivita poukazuje na potrebu opätovného posúdenia celého súboru nástrojov EÚ v oblasti manažmentu európskej bezpečnosti a obrany, pretože aj napriek tomu, že sa Francúzsko rozhodlo pre tento krok, bolo toto rozhodnutie značne determinované možnosťami rýchlej reakcie v rámci ustanovení zmluvy o EÚ a osobitne klauzuly o vzájomnej obrane v rámci Únie.

Hoci základné princípy oboch článkov o vzájomnej obrane (EÚ) a kolektívnej obrane (NATO) sú si podobné, pokiaľ ide o opatrenia a aktivity, ktoré vyvolávajú, sú si vo veľkej miere odlišné. Kým v prípade NATO aktivácia doložky o kolektívnej obrane podľa článku 5 Washingtonskej zmluvy predpokladá okamžité a reálne kroky (akcie, vojenské operácie) vedené na úrovni Aliancie, v prípade EÚ je odvolanie sa na článok 42 ods. 7 iba politickým základom pre prijatie dvojstranných dohôd medzi dovoľávajúcim sa štátom na jednej strane a iným členským štátom EÚ na strane druhej.

Na prvý pohľad, vzhľadom na nedostatok skúseností na európskej úrovni s využitím doložky o vzájomnej obrane na získanie podpory a pomoci v dôsledku teroristických útokov z 13. novembra, by sa mohlo zdať rozhodnutie Francúzska ako náhodné, resp. príležitostné. Nie je to tak, rozhodnutie bolo premyslené a jasne odôvodnené, pretože predpokladá rad nepochybných výhod pre Francúzsko aj Úniu.

S prihliadnutím na identifikáciu hlavných súradníc európskeho bezpečnostného prostredia a vzhľadom na politickú a aj symbolickú hodnotu francúzskeho uplatnenia článku 42 ods. 7 môže mať príslušné rozhodnutie tri hlavné významy: a) európske úsilie riešiť bezpečnostné problémy bez apelovania a zapojenia NATO a USA; b) potvrdenie Francúzska ako európskeho lídra v oblasti manažovania európskej bezpečnosti a obrany; c) úsilie poskytnúť nový impulz rozvoju SBOP.

Následne, v prípade ďalšieho prehĺbenia európskej integrácie a pozitívneho vývoja vzťahov medzi európskymi štátmi by následky aktivácie ustanovení o vzájomnej obrane napriek tomu, že v predmetnom prípade vyvolali len politické a symbolické účinky, mohli tiež spočívať v posilnení myšlienok budovania spoločnej európskej obrany a taktiež v posilnení európskej solidarity v čase, keď je jednota medzi členskými štátmi EÚ vážne spochybnená utečeneckou krízou.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. ANDRASSY, V. (2019): Slovenská republika v operáciách NATO po summite vo Varšave. In: *Politické vedy*, 2019, roč. 22, č. 1, s. 80-107.
2. BAILLET, C. (2009): *Security: A Multidisciplinary Normative Approach*. Leiden : Martinus Nijhoff Publishers, 2009. 383 s. ISBN 978-90-04-17296-8.
3. BARIČIČOVÁ, L. – PAJPACHOVÁ, M. (2016): Policajná organizácia ako garant vnútornej bezpečnosti. In: *Právni a bezpečnostní prostředí Evropské unie v teritoriální optice vybraných zemí středoevropského prostoru*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2016. s. 18-26, 114 s. ISBN 978-80-7556-005-6.
4. BBC. (2015): Paris attacks: What happened on the night. [Online.] In: *BBC*, 2015. [Citované 2.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/world-europe-34818994>>.
5. BOFFEY, D. (2017): EU should avoid duplicating Nato, says Michael Fallon. [Online.] In: *The Guardian*, 2017. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/politics/2017/mar/06/eu-should-avoid-duplicating-nato-says-michael-fallon>>.
6. BRHLÍKOVÁ, R. (2013): *Politiky Európskej únie po Lisabone*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2013. 326 s. ISBN 978-80-558-0478-1.
7. BRHLÍKOVÁ, R. (2014): *Bezpečnosť a Európska únia*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2014. 208 s. ISBN 978-80-558-0717-1.
8. BUZAN, B. – WAEVER, O. – WILDE, J. (1998): *Security: A New Framework for Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers, 1998. 239 s. ISBN 978-1-55587-784-2.
9. COOK, L. (2015): France requests European support in Syria, Iraq, Africa and other missions. [Online.] In: *Associated Press*, 2015. [Citované 1.4.2019.]

- Dostupné na internete: <<https://www.apnews.com/5a7abd4c02b042a1bf35de4d0d547b38>>.
- 10.DE (2015): Has the refugee crisis increased the likelihood of terrorist attacks? [Online.] In *Debating Europe*, 2015. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://www.debatingeurope.eu/2018/05/09/refugee-crisis-increased-likelihood-terrorist-attacks/#.W9xgJ7uZ1PY>>.
  - 11.ECFR. (2015): Real Solidarity with France. [Online.] In *European Council of Foreign Relations*, 2015. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <https://www.ecfr.eu/article/commentary_real_solidarity_with_france5016>.
  - 12.EDA (2017): Pooling and Sharing. [Online.] In *EDA*, 2015. [Citované 8.4.2019.] Dostupné na internete: <https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/eda-factsheets/final-p-s_30012013_factsheet_cs5_gris>.
  - 13.EMMOTT, R. – SIEBOLD, S. (2015): France requests European support in Syria, Iraq, Africa. [Online.] In: *Reuters*, 2015. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-france-shooting-eu-defence-help/france-requests-european-support-in-syria-iraq-africa-idUSKCN0T611Z20151117>>.
  - 14.EU (2003): European Security Strategy. [Online.] In: *European Union*, 2003. [Citované 4.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://europa.eu/globalstrategy/en/european-security-strategy-secure-europe-better-world>>.
  - 15.EU (2004): Headline Goal 2010. [Online.] In: *European Union*, 2004. [Citované 4.4.2019.] Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/sede110705headlinegoal2010_/sede110705headlinegoal2010_en.pdf>.
  - 16.EU (2009): Development of European Military Capabilities. [Online.] In: *EU*, 2009. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/sede/dv/sede171109factsheemilcap_/sede171109factsheemilcap_en.pdf>.
  - 17.EU (2009): The Lisbon Treaty. [Online.] In: *EU*, 2009. [Citované 3.4.2019.] Dostupné na internete: <<http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty.html>>.
  - 18.EU (2015): France Request for Assistance and the Member States Response. [Online.] In: *EU*, 2015. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-573883-Activation-of-article-42-7-FINAL.pdf>>.
  - 19.EU (2017): EU Battlegroups. [Online.] In: *EU*, 2017. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/33557/eu-battlegroups_en>.

20. EU (2018): Berlin Plus Agreement. [Online.] In: *EU*, 2018. [Citované 7.4.2019.] Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/berlinplus_/berlinplus_en.pdf>.
21. EU (2018): Black Sea Synergy. [Online.] In: *EU*, 2018. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/diplomatic-network/black-sea-synergy_en>.
22. EU (2018): CSDP structure, instruments, and agencies. [Online.] In: *EU*, 2018. [Citované 7.4.2019.] Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5392/csdp-structure-instruments-and-agencies_en>.
23. EU (2018): Eastern Partnership. [Online.] In: *EU*, 2018. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/diplomatic-network/eastern-partnership_en>.
24. EU (2018): European External Action Service. [Online.] In: *EU*, 2018. [Citované 6.4.2019.] Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en>.
25. EU (2018): European Union Military Staff. [Online.] In: *EU*, 2018. [Citované 6.4.2019.] Dostupné na internete: <[https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/5436/The%20European%20Union%20Military%20Staff%20\(EUMS\)>](https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/5436/The%20European%20Union%20Military%20Staff%20(EUMS)>)>.
26. EÚ (2018): European Union. [Online.] In: *EU*, 2018. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <https://europa.eu/european-union/index_en>.
27. EU (2018): Military and civilian missions and operations. [Online.] In: *EU*, 2018. [Citované 6.4.2019.] Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en>.
28. EU (2018): Political and Security Committee. [Online.] In: *EU*, 2018. [Citované 6.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>>>.
29. EU (2018): The Common Security and Defence Policy (CSDP). [Online.] In: *EU*, 2018. [Citované 5.4.2019.] Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp_en>.
30. JURČÁK, V. a kol. (2009): *Organizácie medzinárodného krízového manažmentu*. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, 2009. ISBN 978-80-8040-387-4.
31. KAZANSKÝ, R. – ANDRASSY, V. (2019): Conflict Resolution Approaches Towards Smart Sustainability of Internal Relations. In: *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 2019, 6, 3, pp. 1468-1484.

32. KAZANSKÝ, R. (2011): *Bezpečnostná politika – Teória konfliktov*. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2011. 115 s. ISBN 978-80-557-0250-6.
33. LASICOVÁ, J. – UŠIAK, J. (2012): *Bezpečnosť ako kategória*. Bratislava: Veda – vydavateľstvo SAV, 2012. 264 s. ISBN 978-80-224-1284-1.
34. MULLEN, J. – HADDAD, M. (2015): 'France is at war,' President Francois Hollande says after ISIS attack. [Online.] In: *CNN*, 2015. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://edition.cnn.com/2015/11/16/world/paris-attacks/index.html>>.
35. MZV (2008): *Zmluva o EÚ 2008. Konsolidované znenie zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie v znení Lisabonskej zmluvy*. Bratislava: Ministerstvo zahraničných vecí SR, 2008. 340 s. ISBN 978-80-88726-24-1.
36. NATO (2017): NATO Response Force. [Online.] In: *NATO*, 2017. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <https://www.nato.int/cps/ie/natohq/topics_49755.htm>.
37. NATO (2017): Smart Defence. [Online.] In: *NATO*, 2017. [Citované 8.4.2019.] Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-573883-Activation-of-article-42-7-FINAL.pdf>>.
38. NATO (2018): Allied Command Operations. [Online.] In: *NATO*, 2018. [Citované 6.4.2019.] Dostupné na internete: <https://www.nato.int/cps/ua/natohq/topics_52091.htm>.
39. NATO (2018): North Atlantic Treaty Organisation. [Online.] In: *NATO*, 2018. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://www.nato.int>>.
40. NATO (2018): The North Atlantic Treaty. [Online.] In: *NATO*, 2018. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <https://www.nato.int/cps/ie/natohq/official_texts_17120.htm>.
41. PAPAPOULOU, L. (2010): The European Union as a sui generis organization. [Online.] In: *Open courses*, 2018. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <https://opencourses.auth.gr/modules/document/file.php/OCRS395/Presentations/03A_EU%20as%20a%20sui%20generis%20org.pdf>.
42. PURPURA, P. P. (2011): *Security: An Introduction*. Boca Raton: CRC Press, 2011. 637 s. ISBN 978-1-4200-9284-4.
43. RAND (2018): The Islamic State (Terrorist Organization). [Online.] In: *RAND*, 2018. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://www.rand.org/topics/the-islamic-state-terrorist-organization.html>>.
44. TARDY, T. (2015): CSDP in Action. What contribution to international security. [Online.] In: *European Union Institute for Security Studies*, 2015.

- [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://www.iss.europa.eu/content/csdp-action---what-contribution-international-security>>.
45. TIILIKAINEN, T. (2008): EU security guarantees a matter of strong significance in policy and in principle. [Online.] In: *Finland abroad*, 2015. [Citované 1.4.2019.] Dostupné na internete: <<http://www.finland.or.th/public/default.aspx?contentid=125518&nodeid=35085&contentlan=2&culture=en-US>>.
46. TRAYNOR, I. (2015): France invokes EU's article 42.7, but what does it mean? [Online.] In *The Guardian*, 2015. [Citované 2.4.2019.] Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/world/2015/nov/17/france-invokes-eu-article-427-what-does-it-mean>>.
47. UŠIAK, J. – GÖRNER, E. (2018): Military recruitment model for armed forces of small states and middle powers In: *Revista UNISCI = UNISCI Journal*, 2018, 46, pp. 197-218.
48. UŠIAK, J. (2018): Slovakia's perspective on NATO. In: *Communist and post-communist studies*, 2018, 51, 2, pp. 125-137.
49. VOLNER, Š. (2012): *Bezpečnosť v 21. storočí*. Bratislava: Iris, 2012. 387 s. ISBN 978-80-89256-74-7.
50. WEU (2018): Western European Union. [Online.] In: *Communist and post-communist studies*, 2018. [Citované 5.4.2019.] Dostupné na internete: <<http://www.weu.int>>.